

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศาสนาทุกศาสนามุ่งเน้นสอนให้คนเป็นคนดี มีศีลธรรมคุณธรรม อันจะเป็นกลไกควบคุมระเบียบของคนในสังคมให้อยู่อย่างสันติสุข เพราะหลักธรรมทางศาสนาของแต่ละศาสนาจะช่วยกล่อมเกลาคิดใจของคนในสังคม ให้อยู่อย่างสงบสุข จึงนับได้ว่าศาสนามีความสำคัญ และจำเป็นต่อการดำรงชีพของสังคมมนุษย์ ด้วยว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย และประชาชนไทยส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ ๙๕ เปรอร์เซ็นต์นับถือพุทธศาสนาเป็นเวลานาน ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย จึงเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาตลอดมา เพราะหลักธรรมทางพุทธศาสนาได้มีส่วนกล่อมเกลาน้ำใจ และสร้างจิตสำนึกในแง่ของศีลธรรมจรรยา เป็นสื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม ส่งผลต่อการเสริมสร้างอุปนิสัยของคนในชาติไทย ให้มีความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันตลอดมา ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการมีความตระหนัก และมองเห็นความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จึงได้ส่งเสริมสร้างคุณธรรมให้กับเยาวชนไทย โดยการบรรจุลงในหลักสูตรศึกษาทุกระดับที่ผ่านมา ให้เยาวชนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาทุกคนได้เรียน เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนของชาติเป็นผู้มีคุณธรรม ซึ่งเป็นผลต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต จึงนับได้ว่า พระพุทธศาสนามีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมไทย แต่ขณะเดียวกันนักเรียนยังสร้างปัญหาให้ได้เห็นเป็นระยะ ตามสื่อต่าง ๆ ด้วยเหตุปัจจัยหลายอย่าง

ปัจจุบันนักเรียนไทยหลงใหลครั้งไคล้ ยึดติดอยู่กับวัฒนธรรมของโลกตะวันตก ได้ละทิ้งหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเนื่องจากเห็นว่าเป็นสิ่งมลาย ล้าสมัย ทำให้ขาดสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้ความเชื่อถือศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนาลดน้อยลง ทำให้นักเรียนถึงมีการศึกษาสูงแต่

ขาดศีลธรรมก็มีแนวโน้มที่จะกระทำผิดได้ง่าย อาจกล่าวได้ว่า^๒ ความเสื่อมทางจิตใจของคนในสังคม มีพฤติกรรมที่ขาดคุณธรรม และจริยธรรมอันดีงาม อันเนื่องมาจากการห่างเหินจากพระพุทธศาสนา มิได้นำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประพฤติปฏิบัติ เพื่อพัฒนาจิตใจให้เจริญและสูงขึ้น ขณะที่สังคมไทยกำลังประสบปัญหาความเสื่อมโทรมในทางศีลธรรมอย่างกว้างขวาง ข้อมเป็นการสมควรที่จะส่งเสริมการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อปลูกฝังทางด้านค่านิยมด้านคุณธรรม จริยธรรมแก่เยาวชนให้มากยิ่งขึ้น เพราะในปัจจุบันพระพุทธศาสนาก็ยังเป็นสถาบันใหญ่ที่เป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทยอยู่เช่นเดิม จึงสมควรให้มีการศึกษาพระพุทธศาสนาในหลักสูตร ให้เพียงพอและปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น”

สภาพปัญหาดังกล่าวมาทำให้กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงประเด็นปัญหานี้ เพราะตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับ ๑) ปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๑ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๑ ปรากฏว่าได้มีการวิพากษ์วิจารณ์กันเป็นอย่างมากว่า หลักสูตรดังกล่าวกำหนดวิชาพระพุทธศาสนาไว้ไม่เพียงพอ^๓ เป็นเหตุให้กระทรวงศึกษาธิการต้องพิจารณาหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนที่นับถือพุทธศาสนาในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้ นักเรียนมีความความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เห็นคุณค่าของรัตนตรัย เกิดศรัทธา และสำนึกในความสำคัญของพระพุทธศาสนา ในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติสามารถปฏิบัติตามหน้าที่ของชาวพุทธได้อย่างถูกต้องอย่างแท้จริง^๔

ครูสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยส่วนมากในปัจจุบันนี้ พระสงฆ์จะมีบทบาทสำคัญในการชี้แนะให้คนในสังคมอยู่ในกรอบศีลธรรมอันงาม อีกทั้งพระสงฆ์ยังส่งเสริมเด็กนักเรียนให้ได้ การศึกษา ในทางธรรมและทางสายสามัญ เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี และเป็นคนเก่งพร้อมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม ยึดเหนี่ยวหลักธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต บทบาทของครูพระสอน

^๒พระเทพเวที, ศาสนาและเยาวชน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๒), หน้า ๒๖.

^๓พระราชวรานูณี, คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่, (คณะครูศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕), หน้า ๕๔.

^๔กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส. ๑๑๕ พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ ๑, หน้า ๓๑.

^๕กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส.๑๑๒ พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และ ๓, และหลักสูตรประถมศึกษา, พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓), พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕), หน้า ๑๑๔.

ศีลธรรมในโรงเรียนนั้น ที่รัฐบาลสนับสนุน นิมนต์พระไปช่วยสอนศีลธรรม จรรยา เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธ พระสงฆ์จะต้องทำหน้าที่ให้เข้มแข็ง ให้เด็กได้เห็นคุณค่าในการนับถือพระพุทธศาสนา แก่กล้าและปฏิบัติตนเป็นคนดี ศรัทธามั่นในพระรัตนตรัย ซึ่งครูพระจะต้องปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างแก่นักเรียน การวางตัวของครูพระสอนศีลธรรม ขึ้นอยู่กับการวางตัว การปฏิบัติ การนำเสนอความรู้ ความสามารถ และวุฒิทางการศึกษา และสภาพแวดล้อม พระสงฆ์จะต้องศึกษาธรรม วินัย และเทคนิควิธีสอนที่ลึกซึ้ง สามารถเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนที่ตรงต่อปริยัติ ปฏิบัติ ยังผู้ปฏิบัติให้ซาบซึ้งในพระธรรมของพระพุทธองค์ สิ่งเหล่านี้ก็เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่ทำให้บทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประสบผลสำเร็จได้

สืบเนื่องจากโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เกิดขึ้นโดยข้อตกลงความร่วมมือระหว่าง กระทรวงวัฒนธรรมกับกระทรวงศึกษาธิการ ในการสนับสนุนให้พระภิกษุเข้าไปสอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาฯ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อจัดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ ทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เพื่อให้ นักเรียน นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมที่สำคัญของพระพุทธศาสนา และเพื่อปลูกฝังให้ นักเรียน นักศึกษามีความรู้คู่คุณธรรม สามารถนำความรู้ และคุณธรรมไปบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม” ทั้งนี้โรงเรียนวัดอินทาราม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ก็เป็นโรงเรียนหนึ่งที่มีการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยม ทุกชั้นเรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมต้นจนถึงมัธยมปลาย ซึ่งมีการเรียนการสอนในหมวดสังคมศึกษา และยังมีการเรียนธรรมศึกษาระดับชั้นตรี โท และเอก มีทั้งครูประจำการเป็นผู้สอน และครูพระเป็นผู้สอน เป็นต้น

จากความเป็นมา และสภาพปัญหาของเยาวชนในยุคปัจจุบันนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา ว่ามีความคิดเห็นอย่างไรบ้าง และกับตัวเนื้อหาหลักสูตร การเรียนการสอน มีสื่อการสอนเหมาะสมหรือไม่ การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมและการประเมินผลการสอนเหมาะสมหรือไม่ เป็นต้น และมีความคิดเห็นอย่างไรกับครูผู้สอนศีลธรรมจริยธรรม ในฐานะเป็นครูผู้ปลูกจิตสำนึกให้แก่เยาวชน ผู้วิจัยจึงคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนวัดอินทาราม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

^๑พระมหาทองดี ญาณวชิโร (กันทวงศ์), “ความพึงพอใจการสอนของครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามตรรสนะของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดเทพศิลา เขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๕), หน้า ๓๓.

^๒มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, คู่มือปฏิบัติงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แอนนาออฟเซต, ๒๕๕๒), หน้า ๕.

เพราะว่าโรงเรียนวัดอินทาราม มีการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ทั้งในหมวดสังคมศึกษาฯ ซึ่งเป็นวิชาเรียน และมีการเรียนธรรมศึกษาระดับชั้นตรี โท เอก มีทั้งครูประจำการและครูพระสอนเป็นประจำ

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีต่อครูสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนวัดอินทาราม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่มีต่อครูประจำการ และครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนวัดอินทาราม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริม พัฒนาคุณธรรม การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูโรงเรียนวัดอินทาราม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อครูสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดอินทาราม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” ได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่มีต่อครูประจำการ และครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนวัดอินทาราม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ดังนั้น วิธีการของผู้วิจัยจะศึกษารวบรวมจากหนังสือ ตำรา เอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้อง ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ โรงเรียนวัดอินทาราม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑,๑๐๐ คน โดยอธิบายเป็นตารางที่ ๑.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๑.๑ จำนวนกลุ่มประชากร

โรงเรียนวัดอินทาราม	ประชากร
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๑๘๐
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๑๕๐
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๑๕๐
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	๑๘๐
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	๑๕๐
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	๑๗๐
รวม	๑,๑๐๐

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ โรงเรียนวัดอินทาราม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ถึง เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ ความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่มีต่อครูประจำการและครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนวัดอินทาราม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

๑.๔.๒ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่มีต่อครูประจำการและครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนวัดอินทาราม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยพื้นฐาน แตกต่างกันอย่างไร

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ นักเรียนมีเพศต่างกัน ลักษณะความคิดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีต่อครูประจำการและครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนวัดอินทาราม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ต่างกัน

๑.๕.๒ นักเรียนที่มีอายุต่างกัน ลักษณะความคิดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีต่อครูประจำการและครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนวัดอินทาราม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ต่างกัน

๑.๕.๓ ชั้นเรียนต่างกัน ลักษณะความคิดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีต่อครูประจำการและครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนวัดอินทาราม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ ความคิดเห็น หมายถึง ความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่แสดงความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับครูสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนวัดอินทาราม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๖.๒ นักเรียน หมายถึง นักเรียนชาย และหญิง ที่ศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๓ – ๔ ผู้กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนวัดอินทาราม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๖.๓ ครูสอนวิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง ครูประจำการ และครูพระ ที่เข้าไปสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนวัดอินทาราม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๖.๔ วิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง เนื้อหาสาระของวิชาพระพุทธศาสนา ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดเป็นหลักสูตรสำหรับสอนแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๖

๑.๖.๕ หลักสูตร หมายถึง เนื้อหาวิชาที่ประมวลเข้ากับประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหมดให้กับนักเรียน โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด ความเชื่อ

๑.๖.๖ การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการเรียน การบวนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

๑.๖.๗ การสื่อการเรียนการสอน หมายถึง เทคนิคการสอนของครูที่ใช้สื่อหลายรูปแบบ เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาสาระการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา

๑.๖.๘ กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการเรียน การสอน รูปแบบ ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างหลากหลาย โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เนื้อหาสาระอันเป็นภาคปกติ

๑.๖.๙ การวัดผลและประเมินผล หมายถึง กระบวนการติดตาม การเรียนการสอน กิจกรรม และประมวลความรู้ของนักเรียนในรูปแบบการสังเกต การนำเสนองาน การทำการสอบ ในชั้นเรียน

๑.๖.๑๐ การเปรียบเทียบ หมายถึง ความแตกต่างของการสอนระหว่างครูประจำการ และครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนวัดอินทาราม ระดับมัธยมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ได้ทราบความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่มีต่อครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนวัดอินทาราม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๒ ได้ทราบผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาใน ๕ ด้าน คือ ด้านหลักสูตรเนื้อหาวิชา, ด้านการจัดการเรียนการสอน, ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน, ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ที่มีต่อครูประจำการ และครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนวัดอินทาราม จำแนกตามปัจจัยพื้นฐาน

๑.๗.๓ ได้ทราบถึงแนวทางส่งเสริม พัฒนาคุณธรรม การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูโรงเรียนวัดอินทาราม เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร